

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

16. APRILA

STEV. 16

Bučnice na našem vrtu

Le-sem spadajo kumare, užitne buče in razne dinje ali melone. Pri nas so splošno znane in razširjene samo kumare in še te samo v navadnih dolgih, losatnih kumarah. Malokje pa pridelujejo kumare za kisanje in drobne kumarice za vlaganje v kis, dasi se tudi teh kumar pri nas mnogo použije, pa jih moramo dobivati iz drugih krajev. Še manj pa marajo po kmetih za užitne buče, ki se dajo pripraviti v izvrstno jed. Melone goje redkokje po kmetih. Kvečjemu jih najdemo na kakem graščinskem vrtu in po mestnih vrtovih.

Vse bučnice potrebujejo mnogo toplote in so izmed vseh zelenjadnih rastlin najbolj občutljive. Najmanjša slana jih gotovo umori. Seme kali šele pri 12° C, rastejo in se povoljno razvijajo pa pri 20—25° C. Potrebujejo mnogo gnojila in vlage. Tudi vlahen, topel zrak jim zelo prija.

Kumare gojimo na razne načine. Najzgodnejši pridelek dobimo v topleni gnojaku. V to svrhu sejemo seme že marca meseca ali celo prej v lončke, ki jih postavimo v gnojak, da seme hitro skali in da mlade rastlinice že precej odrastejo. Aprila meseca jih presadimo s kepo (da zemlje s korenin ne otresemo) naravnost v gnojak, pod vsako običajno okno par rastlin. Ako je toplina pod steklom stanovitna in pazimo, da se rastline pri zračenju ne prehlade, imamo prve plodove že lahko konec maja ali vsaj kmalu v juniju. Kumare v gnojaku moramo zalivati s prestano, ogreto vodo. Priznati pa moramo, da je pridelovanje raznih kumar pod steklom precej tvegana stvar in se izplača le tamkaj, kjer moremo pridelek dobro prodati.

Neprimerno lažje je pridelovanje kumar na prostem. Vendar pa je tudi tu treba posebno dobre, sprsteninaste zemlje, ki jo zagnojimo s kompostom. Zelo jim ugaja tudi kurji gnoj. Najobilnejši in razmeroma nagel pridelek dobimo, ako sadimo kumare na nasipe. Za to skopamo 40 cm široke in okoli 30 cm visoke jarke, ki naj bodo kakih 120 cm vsaksebi. Jarke napolnimo do polovice s svežim gnojem, drugo polovico pa s kompostom ali s prav pregnojeno vrtno

zemljo. Iz zemlje, ki smo jo nametali iz jarka, napravimo sedaj čez napolnjen jarek nasip ali greben in sicer tako, da ima po sredi podolgem nekaj prstov globok jarek, v katerega posadimo v lončkih vzgojene sadike po kakih 30 cm narazen. Kadar so noči še hladne in se je bači celo slane, pokrивamo rastlinice čez noč s cvetličnimi lončki ali s kako drugo primerno pripravo, ki jo moramo pa podnevi odstraniti. Tudi dve šipi, prislonjeni čez rastlino v obliki strešice, dobro služita, zlasti ker jih ni treba podnevi odstranjevati.

Umevno je, da rastejo kumare na takih nasipih mnogo bolje in hitreje nego na ravnini, ker se zemlja bolje ogreje od sonca in gnoj v jarku razgreva zemljo od spodaj navzgor. Zlasti se priporoča ta način sajenja v težki ilovnati zemlji. Poudarjati pa moramo, da potrebujejo kumare na nasipih več vode nego sicer, ker se zemlja v taki obliki hitreje izsuši nego na ravnini. Prav tako kakor na nasipih, goje bolj rane kumare na kupih. V to svrhu izkopamo polmetra široko in 30—40 cm globoko jamo, ki jo do blizu vrha napolnimo, če le mogoče s svežim konjskim gnojem, ki ga nekoliko potlačimo. Na gnoj denemo zopet kompost in iz prsti, ki smo jo zmetali iz jame, naredimo blizu meter širok kup; v sredi kupa naj bo globel, v katero posadimo po tri rastlinice. Seveda morajo biti kupi po 1.50 metra narazen.

Najbolj pozne kumare pridelamo, ako sejemo seme kar naravnost na grede, brez kake predvzgoje rastlin. Pa tudi take kumare so lahko prav dobre, zlasti v sušnih letih, ker trpe manj suše. Seme sejemo v začetku do polovice maja po 3 zrnca skupaj v razdalji po pol metra. Seme polagajmo prav plitvo, sicer ne izkali.

Kumare in sploh vse bučnice so zelo hvalezne za gnojenje z gnojico. Kjer je hlevska gnojnica, jo po potrebi razredčimo z vodo in zalivamo le po dežju. Dobro je, da hlevski gnojnici dodamo na vsakih 100 litrov po 2 kg superfosfata, ker ji manjka fosforne kisline.

Seme kumar je poceni, ker ga potre-

bujemo zelo malo. Na 10 gramov gre 40 do 60 zrn. Kalivo ostane 7—8 let. Starejše seme je boljše nego sveže od prejšnjega leta. Kumare potrebujejo, da začno roditi 8—10 tednov.

Izpočetka rastejo prav počasi, zato bi bile grede namenjene za kumare, skoro tja do kresa prazne. Do tedaj pa pridelujemo na teh gredah solato, kolerabe, špinacio ali kako drugo primerno zelenjad, ki jo porabimo do tedaj, ko se jamejo kumare razraščati po vsej gredi.

Pridelovanje semena od kumar je kaj preprosto. Paziti pa je treba, da nimamo blizu skupaj raznih sort, ker se uprav kumare kaj rade med seboj skrižajo. Za seme pustimo vedno prve in najlepše razvite plovce.

Kumar je mnogo vrst. Po kmetih imajo pri nas navadno prav dobre sorte, sicer brez imen, pa vseeno priporočljive. Kdor

hoče poskusiti pridelovanje drobnih kumar za v steklenice, naj kupi seme od pariške gozdne kumare.

Kumare imajo dosti sovražnikov, ki se jih pa ni ravno težko ubraniti, ako pazimo, da se jih lotimo v pravem času. Zajedavce na listih preženemo s tobačnim izločkom. Vseko nasechlo ali bolešno rastlino izrujimo in vžgimo.

Užitne buče gojimo prilično tako kakor kumare. Treba jim je obilo gnoj, toplote in vode. Vendar pa so vobče nekoliko manj občutljive nego kumare ali celo dinje. Za vrtove so najbolj primerne grmičaste buče, to so fake sorte, ki ne delajo vrvi, ampak samo obširen grm. V semenskih cenikih jo najdemo pod imenom kokocele (Cocozelle). Zelo priporočena sorta je tudi **vegetable Marrow**. Buče sejemo navadno kar na stalno mesto brez predvzgoje. Grmičaste sorte morajo biti vsaj po 1,50 m narazen. H.

Oskrbovanje travnikov

O prvih in najnujnejših spomladanskih opravilih na travnikih, tako o branjanju, čiščenju in polivanju istih z gnojnic, se je na tem mestu že zadosti povdarjalo. Da dosežemo popoln uspeh, moramo nuditi travnikom enako kot njivam vse potrebne hranilne snovi, katerih pa gnojnica sama nima v zadostni meri. Za travnike pride v prvi vrsti v poštev kompost, pepel, nadalje hlevski gnoj, apno in razna umetna gnojila, od raznih okoliščin pa je seveda odvisno, v katerem času in v kakšnih količinah se moramo posluževati raznih gnojil.

Pri nas travnikov navadno ne gnojimo ali pa zelo malo, pa čeprav je zemlja še tako izčrpana. Posledice takega zanemarjanja travnikov so vsled tega povsod vidne; majhen pridelek sena, včasih samo 10—15 q na 1 ha, je najbolj značilen za take travnike. Vrhu tega pa je seno navadno slabe kakovosti; hranilna vrednost takega sena je zelo majhna, ker je v njem mnogo plevela, raznih kisljih in trdih trav. Visokih trav opazimo na takih travnikih prav malo; nizke trave so slabe in trde, srednjih trav pa navadno sploh manjka. Zelo redke so tudi razne detelje; plevel in mah prevladujeta na takih izčrpanih travnikih. Pri količkaj pravilnem gnojenju in oskrbovanju bi bil lahko pridelek sena vsaj dvakrat do štirikrat večji kot je danes.

S pravilnim negovanjem in gnojenjem travnikov ne dobimo samo večjih količin sena, nego je isto tudi boljše kakovosti, to

se pravi, da vsebuje veliko več beljakovin. Vsakdo pa dobro ve, da je beljakovina najdragocenejša redilna snov. Tako seno je tudi bolj prebavljivo in ga živina mnogo boljše izkoristi.

Poleg gnojnice je za travnike kompost vsekakor dragoceno gnojilo. Marsikateri gospodar pa se velike važnosti komposta za travnike žalibog premalo zaveda. Kompost je gnojilo iz raznih rastlinskih in živalskih odpadkov, ki se nabirajo v vsakem gospodarstvu na ta način, da iste zbiramo na posebnem kupu, ti odpadki strobnijo tekom 2—3 let v humus. Posebno uvaževanja vredno je to, da nas priprava komposta nič ne stane; samo malo dobre volje in truda je potrebno za to. Ti odpadki bi bili drugače za gospodarstvo izgubljeni, ker so sami za sebe brez vsake prave vrednosti, zato pa je boljše, da jih uporabimo v koristne gospodarske namene. Med te odpadke spada zeleni plevel, razne smeti s podov in drvarnic, cestno blato, razni odpadki iz vrta, pepel, pokvarjena krma itd. Ako hočemo doseči, da bo kompost čim bolj enakomeren v svoji sestavi, spravljamo posamezno odpadke tako na kup, da tvori vsak odpadek posebno plast za sebe in jih obenem razprostrimo po vsej površini. Vmes pa nosimo večkrat žgano apno, da se kompost hitreje razkrajajo. Dobro je, da polivamo kompost od časa do časa z gnojnic. Tako prirejen kompost vsebuje mnogo hranilnih snovi. Vsako leto ga moramo nekolikokrat dobro premetati.

Na kompost pa ne smemo metati nobenega plevela, ki je že odcvetel ali pa napravil seme; ravno tako ne raznih debelih nerazdrobljenih kosov. Kompost je treba skrbno pleti, da se ne razširi plevel. Učinek takega razpleveljenega komposta na travnikih ne bi bil preveč zaželjen in bi imeli več skode kot pa koristi. Ko je kompostni kup gotov, ga pokrijemo z zemljo.

Vsak gospodar, ki se bavi s pripravljanjem komposta, postopa najbolj praktično tako, da ima na razpolago vedno tri kupe. Najstarejšega uporablja, in sicer navadno spomladi; drugi se nahaja v stanju zorenja in bo primeren za uporabo šele čez eno leto. Na tretji kup pa stalno dovažamo razne odpadke.

Dobro pripravljen kompost vsebuje večje količine hranilnih snovi, predvsem pa dušik, fosfor in kalij. Njegova vrednost pa ne obstoji samo v hranilnih snoveh, ampak tudi v tem, da vsebuje večje množine humusa in bakterij in ne zaostaja v tem oziru prav nič za hlevskim gnojem. Učinek komposta na travnikih je vedno zelo dober.

Zelo dobro je na travnikih tudi delovanje pepela. Poleg komposta je tudi pepel tak odpadek v gospodinjstvu, ki se ga more vedno koristno uporabljati. Kako dobro in hitro deluje pepel na travnikih, nam naj-

bolje dokazuje bujna rast raznih trav in detelj, krma se vsled tega znatno zboljša.

Pepel vsebuje predvsem apno in kalij ter nekaj fosforja. Zelo dobro gnojilo je za vlažnejše travnike; ker vsebuje večje količine apna, napravi kisline v dotičnem zemljišču neškodljive.

Ako gnojimo travnike samo s kompostom ali pa s pepelom, pa to še ne zadostuje, ker s tem ne nudimo raznim travam in deteljam vseh hranilnih snovi v zadostni množini. Ker pa mora biti gnojenje travnikov popolno, moramo nuditi istim hrano v zadostni meri.

Vedeti moramo predvsem to, da sestoji travniška ruša navadno iz dveh skupin krmskih rastlin, ki imata zelo različne zahteve z ozirom na razne hranilne snovi.

V prvo skupino spadajo razne trave, ki potrebujejo za dober razvoj predvsem dušik; nadalje kalij, fosfor in apno. — V drugo skupino pa spadajo razne detelje, katerim moramo nuditi večje količine apna, kalija, fosforja in pa manj dušika.

Vse te okolnosti moramo pri gnojenju travnikov znatno vpoštevati; iz tega pa je tudi točno razvidno, da je v veliki meri odvisno od nas samih, kako hočemo z načinom gnojenja sami do gotove meje znatno vplivati na sestavo travniške ruše. — Č.

Vpliv apna na rodovitnost zemlje

Še vse premalo cenijo naši kmetovalci velik pomen apna za razvoj rastlinstva. Na nekaterih zemljiščih gotove rastline veliko bolje uspevajo ako gnojimo zemljo z apnom; na drugih pa zopet apnenje ne kaže nobenega posebnega učinka. Kmetovalec mora svoje zemljišče najprej preizkusiti, ako vsebuje zadostne količine apna. Zaradi razpadanja rud, ki vsebujejo apno, postaja zemlja na apnu bolj siromašna in to še prav posebno zaradi izpiranja in delovanja ogljikove kisline; veliko apna pa spere ruda v spodnje zemeljske plasti. — Znatne količine pa ga odvzamejo zemlji vsako leto rastline; žita na hektar približno 20 kg, lucerna pa 250 kilogramov in včasih še več.

So zemlje, ki vsebujejo znatne količine apna in pa take, ki imajo zelo malo apna; zato je na nekaterih zemljiščih apnenje neobhodno potrebno. Pa tudi na takih zemljah, ki vsebujejo precejšnje količine apna, je gnojenje z istim dostikrat potrebno, in sicer zato, ker je mogoče, da

se nahaja apno v težko raztopljivi obliki in rastlinam ni dostopno.

Vprašanje gnojenja z apnom se pri nas zelo zanemarja in zato pogosto najdemo zemlje, ki so v resnici apna lačne.

Apno služi kot hrana rastlinam, vpliva pa obenem tudi na fizikalne, kemične in biološke lastnosti zemljišča. Vse težke zemlje vsebujejo precejšnje količine apna za rastlinsko prehrano, toda gnojenje z njim je potrebno zaradi njegovih posrednih učinkov; ravno tako je apnenje nujno potrebno na kisljih zemljah.

Pri nas nekateri kmetovalci namesto superfosfata raje uporabljajo Tomasovo žlindra, in sicer ne zato, ker bi bilo v žlindri več fosforja, nego zaradi tega, ker so se prepričali, da žlindra dobro deluje in ker se mora to delovanje pripisati ne samo fosforni kislini, ampak tudi apnu, katerega vsebuje žlindra v znatni meri. Ravno tako ugodno deluje tudi apneni dušik, ki vsebuje isto tako precej apna.

Največje količine apna potrebuje lu

cerna, detelja, nadalje grah in ogrščica; najmanj pa razna žita. Vsaka rastlina ga mora že v začetku razvoja dobivati iz zemlje, in to v lahko topljivi obliki, da ga lahko takoj izkoristi.

Posebno blagodejen je vpliv apna na težki zemlji, taka zemlja vsebuje vedno mnogo koloidov, kateri delujejo v nji kot neko lepilo. Ti vežejo zemeljske delce skupaj v trde kepe, skozi katere ne more prodirati niti zrak in niti voda; to pa zelo slabo vpliva na razvoj rastlin, katere v taki zemlji ne morejo dobiti zadosti hrane. Apno pa tako težko zemljišče rahlja in je tako najboljšo sredstvo proti koloidom.

Dokler se nahaja v zemlji dosti apna in ga voda ne izpere, rahlja zemljo trajno. Obdelovanje pa rahlja zemljo samo za kratko dobo, ker jo vask močan naliv in dolgotrajno deževje zopet zbije in s tem znatno poslabša.

Velikega pomena je apnenje na kislih zemljah. Ako je neko zemljišče kislo, tedaj mu v prvi vrsti primanjkuje apna in zato ga gnojimo z žganim ali pa z gašenim apnom. Na kislih zemljah uspevajo samo manj vredne rastline, zlasti je značilna kiselica. Razne detelje pa sploh ne morejo uspevati, ker kisline uničujejo bakterije, s pomočjo katerih zbirajo detelje zračni dušik. Take zemlje so zelo propustljive in postajajo vlažne ter hladne. Ako hočemo točno ugotoviti, če je zemljišče kislo, postopamo pri tem sledeče:

Najprej vzamemo za dve veliki žlici zemlje ter jo dobro zmešamo z žličko kukinjske soli; tako pripravljeno zmes zalivamo z vodo in mešamo toliko časa, da nastane iz tega nekaka kaša. V to kašo pomočimo nato košček modrega lakmusovega papirja. Ako omenjeni papir takoj močno pordeči, vemo, da je zemlja zelo kisla, v nasprotnem slučaju pa je to dokaz, da zemlja ne vsebuje nikakih kislin.

Apno vsekakor razkisa zemljo, ker veže škodljive humusne kisline ter se spaja z njimi v nevtralne soli. Razkisanje zemlje je zelo potrebno na barskih in močvirnih tleh, potem ko smo jih osušili. S primernim dodatkom apna jih napravimo zelo rodovitne.

V zemljah, ki so bogate na raznih kalijevih spojinah, se vrši razkrajanje istih največ pod vplivom apna.

Nadalje ima apno tudi to dobro lastnost, da upija fosforno kislino in jo tako ohrani za rastlinske korenine; ako pa bi apna primanjkovalo, bi jo izpral dež v

spodnje plasti. Obenem pospešuje delovanje zemeljskih bakterij, katere razkrajajo organske snovi in gnojila; nadvse važen je pač razkroj beljakovin in podobnih spojin, iz katerih se tvori dušičnata hrana rastlin, in sicer v obliki nitratov. — Zemljo gnojimo z žganim ali pa z gašenim apnom. Prvo kot drugo mora biti zelo razdrobljeno.

Žgano apno, katero deluje najjače, trosimo navadno jeseni na že preorano njivo; to delo je najprikladnejše ob suhem vremenu. Trositi ga moramo kolikor mogoče enakomerno. Pred setvijo žganega apna ne smemo trositi, ker bi škodovalo kalenju.

Žgano apno v kosih moramo najprvo pogasiti, da razpade v prah. Pri tem postopamo sledeče:

Vse kose žganega apna zložimo na en kup in ga toliko polijemo z vodo, da se apno nekoliko zdrobi; nato ga pokrijemo s prstjo in pustimo toliko časa, da popolnoma razpade. Šele ko je popolnoma razpadlo ga trosimo.

Za apnenje uporabljamo tudi zmleti apnenec in lapor.

Prvi učinkuje nekoliko počasneje in slabše kakor žgano apno; trosimo ga lahko tudi pozimi ali zgodaj spomladi. — Lapor je zelo primerno gnojilo za peščen zemlje; razvozimo ga že v jeseni po njivi in ga zložimo v majhne kupe, da čez zimo razpade; zgodaj spomladi ga raztrosimo in dobro razvlečemo z brano.

Da se izognemo pogreškam je najbolje apneniti večkrat in z manjšimi količinami. Zemljo, ki ji apna primanjkuje, se navadno apni vsako 4 do 6 leto. — Razume se samo po sebi, da moramo zemljo, ki jo apnimo, zadostno gnojiti tudi z drugimi hranilnimi snovmi, ker bi se sicer zemlja še hitreje izčrpala.

Za dobo 4—6 let znaša približno potrebna količina žganega apna za 1 hektar na lahki peščeni zemlji 5 do 10 stotov; na zelo težki zemlji v svrbo rahljanja pa 40 do 50 stotov. C.

Kopanje gramoza ob sosedovi njivi.
F. D. D. — Zaradi kopanja gramoza na sosedovi strani se vaša njiva udara in je tudi ob kraju ne morete prav obdelati. Kaj storiti? — Po postavi se zemljišče ne sme poglobiti tako, da izgubi sosedovo zemljišče ali zgradba potrebno oporo, razen če posestnik zemljišča poskrbi za drugačno zadostno utrditev. Če sosed tega noče storiti, ga lahko s tožbo k temu prisilite.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Nasveti za gospodinjo

Shranjevanje novega perila. Novo perilo, ki ga ne mislimo takoj rabiti, je treba oprati preden ga shranimo. Sele ko je nepoškropljeno, čisto suho in po možnosti tudi polikano (ker se s tem popolnoma presuši) ga smemo spraviti. Neoprano in poškropljeno perilo vedno porumeni, tudi če ga imamo na suhem; če pa je prostor še malo vlažen, celo splesni. Na vlažnem perilu se namreč zelo rade razvijajo plesnobe ne glivice, ker imajo v škrobu zadosti hrane.

Pološčene železne posode ne smemo nikoli snažiti z ostrimi predmeti (z nožem), da ne pokvarimo lošča. Če pazimo na to, da se nam jed v posodi ne prime, ne prismođi, posodo znotraj lepo umijemo samo z vročo, čisto vodo. Umivamo pa jo lahko z enoodstotno milnico in sodo. Če kuhamo na plin, se posoda zunaj ne zamaže in zunanjo stran umijemo tako kakor notranjo. Če pa je posoda zunaj črna, odstranimo to praš z najfinejšim peskom ali s presejanim pepelom. Drugih, ostrejših sredstev ne smemo uporabljati. Drgnemo s krtačico iz sirkove slame ali previdno z jekleno gobico, a nikoli ne z nožem. Pri snaženju emailirane posode glejmo tudi na to, da nam ne pade na fla in da v razbeljeno ne nalivamo mrzle vode. Če se je kaj držti, pustimo odmočiti, preden pričnemo s snaženjem.

Kako zaposlimo otroke. »Kar nimam miru pri nobenem delu, ker so otroci tako živi,« larna marsikatera mati, ki ima dele čez glavo. Vendar lahko zaposlimo otroke na različne načine in pri tem mirno opravljamo svoje delo. Neka mati pripoveduje iz svoje izkušnje: »Kadar pomivam posodo, sme malček z majhno kanglico prilivati v posodo toplo vodo, ki jo zaiema z večjega lonca. Če še toliko časa pomivam, je zanj to delo vedno prehitro gotovo, tako mu uagaja. Sploh otroci zelo radi pacajo z vodo. Če mu damo dve vedriči, izmed katerih je ena napolnjena z vodo, v drugi pa stoji steklenica, tedaj se otrok dolgo časa lepo zabava. Napolnijuje steklenico z vodo, ki jo zopet izliva ven. Ker stoji steklenica v vedru, se tudi fla ne zmocijo. Seveda zavijamo otroku rokava in mu opašemo, če imamo, povoščeno platno ali predpasnik iz oumija. Nekateri otroci se zelo radi igrajo z železnico. Za to pa je dobro prav vse,

razne škatle, knjige, polena itd. Nekateri sestavijo po več stolov skupaj v dolg vlak. Če sedi mamica v njihovem vlaku in šiva, ter se pri tem malo pogovarja, pa so že kar zadovoljni. S. H.

KUHINJA

Repni olupki kot velikonočna prikuha. Dobro namočene repne olupke operem v mrzli vodi in jih skupam do mehkega. Kuhane prav dobro sesekljam in denem na prežganje, ki sem ga naredila iz žlice masti in žlice moke. Ko se olupki nekaj časa pražijo, jih zalijem z juho od suhega mesa. Zalijem jih le toliko, da jih juha pokriva. Ko olupki nekaj minut vro, jim pridenem ščep popra in jih dam z mesom in krompirjem na juho.

Kozliček v papriki. En četrt kg opranega kozličkovega mesa zrežem na poljubne kose. Koščke zložim v pripravljeno kozico, jih osolim, polijem s tremi žlicami vina, kozarcem vode in pokriče dušim 15 do 20 min. Kozliča zabelim s surovim maslom ali mastjo. V razbeljeno zabelo vržem žlico drobtin. Ko zarumene, polijem kozliča, pustim nekaj minut vrehi, pridenem žlico kisle smetane ter dam na mizo. Za pridatek dam pražen riž, testenine, cmoke ali žličnike.

Mavrahoova polivka s kozličem ali jag-njetino. Nekako en kg jagnetine ali kozliča operem, nasolim, denem v kozico in polijem z razbeljeno mastjo ali surovim maslom. To meso pečem v pečici dobre pol ure. Ko se meso peče, pripravim sledečo omako: dve pesti opranih in na kocke zrezanih mavrahov stresem na razbeljeno masl. V masti sem zarumenila malo čebule in zelenega peteršilja. Ko se mavrahi nekaj časa pražijo, jih potresej z moko, prilijem dve žlici vina in dušim še toliko časa, da so mehki. Potem jih zalijem z juho ali krompom. Meso zrežem na kose in primešam k omaki. Nazadnje primešam še žlico kisle smetane in ščep popra. Kot pridatek dam krompirjeve cmoke, krompirjeve rezance, riž ali jajčne rezance. Mesto mavrahov so dobre tudi druge gobe.

Mavrahova jajčna jed. V kózici razbelim dobro žlico masla ali masti. Za duh pridenem zelenega peteršilja in drobno zrezan čebule. Mavrahe operem, zrežem na kocke in vržem v masl. Ko se mavrahi dušijo četr ure, jih potresej z moko. Ko ta nekoli

zarumeni, zalijem s kropom ali juho, osolim, okisam z vinom in pustim še nekaj minut vreti. Nazadnje primešam še žličo kisle smetane. Mavrahe uredim na krožniku tako, da imajo obliko venca. V sredino krožnika zložim toliko zakrkljenih jajc, kolikor oseb imam pri kosilu. Mesto zakrkljenih jajc napravim lahko mešana jajca. Površino jajc potrsem z dobro seseklimim drobnjakom.

Zakrkljena jajca. Posamezno jajce previdno ubijem in skuham v vreli vodi ali juhi. Penarico, v katero vlijem jajce, držim toliko časa v vreli vodi ali juhi, da se beljak strdi, rumenjaki ostane cel in mehak. Penarico držim v vreli vodi tako, da ta ne zalije jajca. Gotova jajca denem na krožnik in vsako malo posolim.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. Denarne-ga prometa je bilo v Velikem tednu manj nego v prejšnjih, ker se navadno pred prazniki kupčija na debelo manj razvija. V privatni kupčiji, to je zasebni kliring, so plačevali tuje valute po naslednjih cenah: angleški funt po 250 Din, ameriški dolar 49.75 Din, nemško marko 14.05 Din, avstrijski šilling 9.08 Din, španska pezeta 6.35 Din, grški boni 31 par, italijanska lira 3.20 Din. — Uradni tečaji so pa povprečno beležili: angleški funt 216.65 Din, ameriški dolar 43.55 Din, holandski goldinar 29.77 Din, nemška marka 17.62 Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 7.42 Din, francoski frank 2.89 Din, češka krona 1.81 Din.

CENE

g Indeks cen za marec. Po poročilu Narodne banke, ki ga mesečno izdaja oddelek za proučevanje gospodarstva, se indeks cen v marcu ni veliko izpremenil v primeri z onim v februarju, pač pa kažejo nekatere skupine precejšnje spremembe. Tako znanu-je indeks cen za marec v primeri s februarjem in marcem minulega leta:

	marec 1935	febr. 1936	marec 1936
rastlinski proizvodi	61.1	82.9	80.5
živina in proizvodi	55.2	58.8	55.6
rudninski proizvodi	78.8	81.1	81.1
industr. proizvodi	64.8	69.9	69.7
skupni indeks	63.0	70.0	70.0
izvozni proizvodi	60.2	65.5	65.7
uvozni proizvodi	67.2	71.6	71.3

Tu pade v oči zlasti padec cen rastlinskih proizvodov za 2.4 točke in porast živine za 1.8 točke. Padle so cene žita, fižola, sena in konoplje, narasla pa cena suhih češpelj. Pri živini in živinskih proizvodih so se dvignile cene volov, srednjih prašičev, masti, slanine in jaje. Rudninski proizvodi so ostali

nespremenjeni, industrijski proizvodi so pustili za 0.2 točke zaradi padca cen bombaznih proizvodov. Izvozni proizvodi so narasli za 0.2, uvozni pa padli za 0.3 točke.

g Vinsko tržišče v Sloveniji. Kupčijo z vinom so pri nas precej poživali spomladni vinski sejmi, ki jih je bilo na Dolenjskem kakor tudi na Štajerskem precej. Vendar je bilo opaziti, da gredo v promet predvsem cenejša vina po 2 do 3 Din liter, medtem ko močnejših in sortiranih vin, ki so seveda dražja, gostilničarji le malo kupujejo. Prodajne cene takih belih in rdečih vin so bile na sejmih od 4 do 5 Din. posebne vrste tudi 6 do 7 Din liter. Ta vina so bila večinoma že pretočena in izčiščena, torej pripravljena za promet, vendar vsled neugodnih denarnih razmer je povpraševanje po njih le neznatno. V prihodnjem mesecu je pričakovati poživljenja tudi v vinski kupčiji.

RAZNO

g Poročilo o stanju hmelja v Savinjski dolini. Hmeljarsko društvo je izdalo svoje prvo letošnje poročilo o stanju hmeljskih nasadov, iz katerega posnamemo sledeče: zimski meseci niso škodovali hmeljskim nasadom; hmeljarji so si pač želeli hujšega mraza, ki naj bi uničil škodljivce. Nasadi so že obrezani in tudi drogovi ponekod že postavljeni. Tupatam napeljujejo žico po njih ali gnojijo hmelju. Novi nasadi se prirejajo le kot nadomestitev starih, opuščenih. O razširjenju hmeljske površine ni govora. — Od letnika 1935 je bilo zadnji čas prodanih 200 stotov po cenah od 7—20 Din kg. Približno 500 kg je še neprodanega.

g Končni pridelek koruze 1936. leta. Kmetijsko ministertvo objavlja sedaj končno cenitev koruznega pridelka lanskega leta, iz katerega je razvidno, da je bila prejšnja cenitev mnogo neugodnejša nego dejanski pridelek. Prvotno so ga cenili na 23.6 milij. stotov, sedaj pa na 30.3 milij. stotov. Če pri-

merjamo to množino s pridelki prejšnjih let (1934 je bil rekordni pridelek z 51,5 milij. stotov, 1933 pa 35,8 milij. stotov), vidimo še vedno slab uspeh. Najslabša je bila letina v vrbaski banovini, 6,5 stota na ha, v moravski in v primorski banovini 7,3 stota na ha, v drinski 8,1, v vardarski pa 9,3 stota na ha. V teh banovinah je lanska suša napravila največ škode. Povprečno najbolje je pridelala dunavska banovina, ki je dobila 16,1 stota na ha, za njo savska s 15,2, potem dravska 13,6 stota — Celotna lani s koruzo posejana površina v državi je znašala 2 milij. 711.932 ha, požeta oziroma spravljena pa 2.472.311 ha. Povprečni pridelek na ha je znašal 12,2 stota.

g Kmetijske zbornice na Češkoslovaškem. Na Češkem še nimajo kmetijskih zbornic, ampak dva deželno-kulturna sveta: češkega in nemškega. Zaradi borb med tema dvema na gospodarskem polju ni moglo priti do ustanovitve zbornic, kot stanovskih zastopstev. Sedaj pa izgleda, da so predpriprave zanje že toliko napredovale, da že razne korporacije obravnavajo tozadevne zakonske načrte. Tako so razpisale ankete v ta namen Kmetijska akademija, Zveza kmet. inženjerjev za Moravsko, Zveza agronomov za Češko ter stalna Delegacija deželnih kulturnih svetov. Na teh anketah se obravnava zakonska osnova za kmet. zbornice. — V naši državi so pa ravno slovenski senatorji prepredili ustanovitev tega stanovskega zastopstva.

g Izvoz živinske krme zopet dovoljen. — Ker je proti koncu minolega leta začelo prinanjkovati živinske klaje, je ministrski svet 16. decembra začasno prepovedal izvoz vsake živinske krme: ovsa, ječmena, sena, detelje, slame otrobov, sušenih repnih zrezkov. Ker se pa sedaj že bliža spomladna paša in zeleno krmiljenje ter je suhe krme še dovolj v državi, je ministrski svet 3. aprila na predlog kmetijskega ministra deloma ukinitil to prepoved ter zopet dovolil izvoz otrobov, suhih repnih zrezkov, sena od detelje, lucerne in grahorice.

ZIVINA

g Živinski sejem v Litiji 23. marca. Tudi na tem sejmu je složen nastop kmetov in njih trdna organizacija rodila uspehe. Ustanovil se je ocenjevalni sejemski odbor, ki je vodil kupčijo in določil cene živini. Prignane je bilo okrog 300 glav živine. Ljubljanskih mesarjev je bilo okrog 40, ki so skušali že na dovoznih poteh kupovati živino, toda kme-

tje se niso dali pregovoriti. Na sejmu kmetje niso hoteli popustiti od določenih cen, mesarji pa tudi ne kupovati po istih. Do pol 12 ni bilo nobene kupčije. Ko je pa sejmski odbor odločil, da se ob 12 žene živina iz sejma, so šele mesarji pristali na višje cene in tako so bili prvovrstni volji prodani po 5 Din, srednji po 4,50 Din za kg. Na prejšnjem sejmu so pa najboljši volji dosegli komaj 3,50 Din. To je zopet dokaz, da tudi kmetje lahko nekaj dosežejo, če so trdno združeni.

ODGOVORI

g Ali more lesni pepel popolnoma nadomestiti kalijevo sol in Tomasovo žlindro? — Lesni pepel ne more nikdar popolnoma nadomestiti kalijeve soli in Tomasove žlindre. Pepel je zelo dobro gnojilo za travnike, ker vsebuje precej apna in kalija in nekaj fosforja; travniki, ki so gnojeni s pepelom, se vidno ločijo od drugih negnojnih. Vsled velikih količin apna deluje posebno dobro na težkih zemljah; pa tudi na vlažnih travnikih se zelo dobro obnese, ker odpravlja v fleg škodljivo kislino. V prvi vrsti pride v poštev pepel od hrasta in bukve. Pepel od hrasta je značilen vsled tega, ker vsebuje mnogo apna; pepel od bukve pa se odlikuje vsled večjih količin kalija. Ker pa mora biti gnojenje travnikov popolno, jim moramo nuditi tudi ostale hranilne snovi. Dušika pepel sploh ne vsebuje, fosforne kisline pa tako malo, da skoraj ne prihaja v poštev kot gnojilo. Ako imamo na razpolago dovolj gnojnice, je vsekakor dobro, da jo polivamo po travnikih in nudimo tako raznim travam dovolj dušika, kateri je za njihov razvoj neobhodno potreben. Od fosfatnih gnojil pa uporabljamo v spomladanskem času najbolj z uspehom superfosfat, kateri zelo hitro deluje. Ako uporabljamo vsa navedena gnojila, potem uspeh gotovo ne bo izostal; rast raznih trav postane bujna in tudi detelje so gostejše. S tem dosežemo večje pridelke in boljšo kakovost sena.

Različna mnenja o zaščiti. J. L. — Leta 1931. je brat podedoval po materi pod gojem, da v treh letih izplača sestri doto. Sedaj se sklicuje na zaščito. Vprašali ste za svet sodnika in notarja, ki vam je vsak drugače odgovoril. Eden je trdil, da je brat zaščiten, druga pa, da ni zaščiten, ker je bila doto izterljiva šele l. 1934. Kdo ima prav? — Po našem mnenju brat dolžnik ni zaščiten, ker vaša terjatve poteka iz dedovanja. Terjatve, ki potekajo iz dedovanja po po uredbi o zaščiti kmetov, niso »kmetijski dolgovci« in dolžniki ne uživajo zaščite.

PRAVNI NASVETI

Neopravičeno izvrševanje neobstoječe pravice. K. J. V. L. — Posestvo, last enega gospodarja, je bilo po njegovi smrti razdeljeno med dva dediča in so se mejniki v novih mejah tudi postavili. Po nekaj letih je eden dedičev prodal svoje posestvo. Novi kupec pa si lasti pravico vožnje in stezanja živine pri novopreoranih njivah po svetu drugega lastnika, čeprav zato ni stvarne potrebe; lahko po svojem svetu vozi na svoje njive. Zgovarja se s tem, da je prejšnji, skupni lastnik vselej tako vozil. — Dokler je bilo posestvo v rokah enega gospodarja, je ta lahko vozil na svoje travnike in njive po svojem, koder je hotel. Na svojem svetu pa ni mogel s takimi vožnjami v korist ene ali druge parcele pridobiti nobene služnostne pravice. Če pri delitvi posestva niso bile zgovorjene v korist ene ali druge polovice nikake služnostne pravice, potem si novi lastnik lahko služnostno pravico vožnje priposestvuje le s 30 letnim javnim in nemotenim izvrševanjem te pravice. Ker od delitve posestva še ni preteklo 30 let, si novi lastnik še ni mogel te pravice priposestvovati in ga zato lahko uspešno tožite na priznanje, da nima pravice poti in stezanja po vašem svetu.

Hiša ob sosedovi njivi. J. Z. — Hišo smete ob sosedovi njivi postaviti tako, da sosedu ne bo ovirala pri izvrševanju morebitnih služnostnih pravic, n. pr. hoja pri oranju, obračanje itd. Kakšna razdalja v postavi ni določena. Sicer pa se bo stavbna črta določila pri stavbnem ogledu, ki ga bo odredila občina, ko boste zaprosili za stavbno dovoljenje.

Vojakov dopust. K. A. — Za dopust morate prositi svojega poveljnika. Dopust ni oprostitev vojaške službe, za katero je vložiti prošnjo pri poveljstvu vojnega okrožja. Če boste zaradi družinskih in gospodarskih razmer dobili dopust, bo določil vaš poveljnik.

Pravni stroški. I. A. — Pritožujete se, ker se je pravda zavlekla in jo je končno nasprotnik izgubil ter vprašate, kdo bi moral prav za prav plačati pravdne stroške in kakaj je dolžnikov zastopnik zahteval, da dolžnik plača njegove stroške, čeprav je pravdo dobil. — Iz sodbe je točno razvidno, kdo je dolžan plačati pravdne stroške. Če je stvar končno veljavno razsojena, ne pomaga več razmišljati in vpraševati, kdo bi moral prav za prav plačati stroške, in kaj bi bilo bolj po pravici, ker je sodba, ki razsoja tudi o stroških, obvezna. Dolžnikov zastopnik je verjetno zato zahteval plačilo od dolžnika, ker morda istih ne more izterjati od nasprotnika, če je bil ta sploh obsojen na plačilo stroškov. Ker je dolžnik zastopni-

ka najel, ga je tudi dolžan plačati; če je nasprotnik obsojen na plačilo stroškov, mu mora iste povrniti, kar bo lahko prisilnim potom doseči, ker pišete, da je v neprimerno boljšem položaju, kakor dolžnik.

Obrestna mera pri privatnem upniku in pri posojilnici. A. J. — O tem vprašanju smo že pisali in ste vse lahko zvedeli, če ste pazljivo brali naš list. Za naše združne posojilnice pa velja obrestna mera, ki jo predpisuje odplačilni načrt. Po tem načrtu smejo združne hranilnice in posojilnice zahtevati tudi 6% obresti. Dolg, ki ne presega 6000 dinarjev, mora odplačati dolžnik zadrugi poleg vsakoletnih obresti v štirih letnih obrokih. Vsako četrtno je plačati do konca novembra vsakega leta. Odplačilni načrt ne izvzema od dolžnosti onih dolžnikov, ki so še drugje zadolženi in katerih dolgovi presegaajo vsoto 6000 din. Zasebni upniki pa smejo zahtevati od zaščitenih dolžnikov le 1% obresti.

Kmetška zaščita. J. Š. S. — Če vaš dolg pri zadrugi posojilnici presega 6000 dinarjev, ga morate po odplačilnem načrtu odplačevati v 12. letih. Odplačilo na glavnico je poravnati vsako leto najkasneje do 30. novembra. Za leto 1935 je moral dolžnik odplačati 1% dolga in plačati 6% obresti. Če dolžnik ne plača obresti in odplačila na glavnico v teku treh mesecev po dospelosti, izgubi pravico do ugodnosti iz odplačevalnega načrta. Če torej prvega obroka in obresti niste plačali do konca februarja t. l., ste zaščito izgubili.

Ograja ob sosedovem poslopju. F. A. — Postavite ograjo tako, da ne bo motila sosedu v kakšnih morebitnih pravicah. Niste dolžni pustiti, da meče sosed odpadke na vaš vrt. Kar se tiče odtoka gnojnice, naj občina ukrene potrebno, da ne bo gnojnica tekla v občestni jarek.

Davčne karte. L. J. K. — O davčnih kartah za hišno služabništvo smo pisali v nedeljo 29. marca t. l. S svojimi ugovori se obrnite na davčno upravo, pa boste zvedeli njeno stališče.

Obrotno oblastvo na deželi. J. M. — Obrtno oblastvo je na deželi okrajno glavarstvo. Glede gremijalne takse pa vprašajte pri načelstvu pristojnega trgovskega gremija.

Upnik zaščitenega kmeta. C. J. M. — Če ste denar posodili pred 20. aprilom 1932, boste mogli 15. novembra t. l. zahtevati 3% odplačila na glavnico in 1% obresti. Zaščito izgubi dolžnik, ki je dolžan upniku, ki ni zadruga hranilnica ali posojilnica, če ne plača treh zaporednih obrokov, ali od katerega jih upnik trikrat iztirja prisilno. — Tožba se mora vložiti pri za toženca pristojnem sodišču.

(Nadaljevanje.)